

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 11Svp/18/2022
Identifikačné číslo spisu: 9622200290
Dátum vydania rozhodnutia: 25. januára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9622200290.2

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členov senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD., JUDr. Pavla Naďa, Mgr. Michala Novotného a JUDr. Zuzany Šabovej, PhD., vo veci žalobkyne: J. X. W. A. B. XX, proti žalovanej: P. W., A. B. - W. XXX, o ústavnosť a zákonnosť volieb do orgánov samosprávy obce Slavnica, konaných dňa 29. októbra 2022 vo volebnom obvode, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky voľby starostu obce Slavnica vyhlasuje za n e p l a t n é.

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v celom rozsahu.

Svedkyniam M. W. P. V.. V. N., priznáva voči žalovanej nárok na svedočné.

O d ô v o d n e n i e

I. Žaloba

1. Žalobkyňa J. X. W. sa žalobou vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obce, zo dňa 10.11.2022, proti žalovanej P. W. domáhala vydania rozhodnutia o neústavnosti a

nezákonnosti volieb starostu obce Slavnica konaných dňa 29.10.2022. Žiadala, aby súd rozsudkom vyhlásil voľby starostu obce Slavnica konané dňa 29.10.2022 za neplatné. Alternatívne navrhovala, aby súd rozsudkom zrušil rozhodnutie miestnej volebnej komisie zapísané v zápisnici o výsledku volieb starostu obce Slavnica z 29.10.2022 v časti, v ktorej bola za starostu obce zvolená J.. P. W. a za zvoleného starostu obce Slavnica vyhlásil J.. X. W..

2. V dôvodoch žaloby uviedla, že pre voľby do orgánov samosprávy obci konaných dňa 29.10.2022 bol v obci Slavnica utvorený 1 volebný okrskok pre 1 volebný obvod, ktorým bola celá obec Slavnica. Kandidátmi na voľbu starostu obce Slavnica boli okrem iného žalobkyňa, ktorá bola zaregistrovaná ako nezávislý kandidát s poradovým číslom 4, kandidovala na túto funkciu prvýkrát a žalovaná, ktorá bola zaregistrovaná ako kandidát Kresťanskodemokratického hnutia s poradovým číslom 5, starostkou obce bola nepretržite od roku 2010 do súčasnosti. Celkový počet oprávnených/zapísaných voličov v zozname voličov vo volebnom obvode Slavnica pre voľby starostu obce bol podľa zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb 728 voličov. Počet voličov zúčastnených na hlasovaní bol 452, počet voličov, ktorí odovzdali obálku 452; počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce mal byť podľa zápisnice 447, t.j. 5 odovzdaných hlasovacích lístkov oprávnených voličov malo byť neplatných. Žalobkyňa mala získať spolu 198 platne odovzdaných hlasov oprávnených voličov (44,295% z platne odovzdaných hlasov) a žalovaná mala získať spolu 201 platne odovzdaných hlasov oprávnených voličov (44,966% z platne odovzdaných hlasov). Rozdiel medzi platne odovzdanými hlasmi (podľa zápisnice) pre žalobkyňu a žalovanú mal byť 3 hlasy.

3. Žalobkyňa napádala voľby starostu vo volebnom obvode obce Slavnica konaných dňa 29.10.2022 pre neústavnosť porušením čl. 69 ods.3 a čl. 30 ods.3 ústavy a súčasne pre nezákonnosť porušením § 2, § 24 ods.3, § 182 ods.4 zákona č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 180/2014 Z.z. alebo volebný zákon) a porušením Metodického pokynu na prípravu spracovania a na spracovanie výsledkov hlasovania vo voľbách do orgánov samosprávnych krajov a vo voľbách do orgánov samosprávy obcí vydaný Štatistickým úradom SR po dohode s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky podľa § 217 ods.2 cit. zákona (ďalej len metodický pokyn) v časti 1, bod 3 - tajnosť hlasovania a hlasovanie vo volebnej miestnosti - str.6,7). Voľby napádala ako celok.

4.I.dôvod: Žalobkyňa citujúc právnu úpravu v uvádzaných právnych normách dôvodila, že k porušeniu citovaných právnych noriem došlo tým, že miestna volebná komisia a jej členovia oprávneným voličom opakovane dali pokyn a následne aj povolili a tolerovali vykonať ich volebné právo tak, že v jednom osobitnom priestore na úpravu hlasovacích lístkov sa v čase výkonu volebného práva nachádzali viacerí oprávnení voliči (2-3), ktorí vykonávali svoje volebné právo súčasne. Zdôraznila, že uvedeným konaním došlo opakovane k porušeniu základných zásad volebného práva a to priamosti volebného práva a tajnosti hlasovania. Uviedla, že na uvedenom nezmení nič ani skutočnosť, že väčšinou išlo o spoločné hlasovanie blízkych osôb v jednom osobitnom priestore. Mala za to, že následkom takéhoto priebehu volieb a opakovaného porušenia priamosti volebného práva a tajnosti hlasovania je nezákonnosť a neústavnosť volieb starostu obce Slavnica. V danej súvislosti dala do pozornosti rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. PL ÚS 31/2014, 1ÚS 76/2011. Poukázala tiež na to, že v miestnej volebnej komisii obce nemali a nemohli mať zástupcu nezávislí kandidáti. V súvislosti s zdôvodňovaním základných princípov volieb - všeobecné, rovné, priame a s tajným hlasovaním, dala do pozornosti rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. PL ÚS 22/2011, PL ÚS 100/07, PL ÚS 2/2018.

5. Žalobkyňa zdôraznila, že z citovaných stanovísk relevantných predstaviteľov ústavnoprávnej teórie je zrejmé, že tajnosť hlasovania, ktorú nemožno zabezpečiť inak ako prítomnosťou výlučne jedného voliča v priestore určenom na úpravu hlasovacieho lístka, je esenciálnou náležitosťou zákonnosti a ústavnosti volieb (vrátane volieb do samosprávy obcí) a nemožno ju obísť ani prípadným nezájmom na jej dodržaní samotným voličom, či voličmi, či ich súhlasom s takýmto postupom. Žalobkyňa mala za to, že takáto nezákonnosť a protiústavnosť volieb je v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv (možný nesprávny výsledok volieb), ktoré je v konečnom dôsledku porušením

volebného práva a jeho princípov. V danej súvislosti poukázala na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. PL ÚS 100/07.

Žalobkyňa k tvrdeniu predložila čestné vyhlásenia oprávnených voličov príslušného volebného obvodu obce Slavnica.

6.II.dôvod: Ďalej žalobkyňa citujúc na čl. 30 ods. 1,3, čl. 69 ods.3 ústavy a § 2, § 20ods.1, § 24 ods. 7, §195 ods.4 písm. e/ zákona č. 180/2014 Z.z. a str.8-10 časti 1 bod 3 Metodického pokynu, uviedla, že v obci Slavnica sa nachádza Centrum sociálnych služieb SLOVEN, ktorého zriaďovateľom je Trenčiansky samosprávny kraj so sídlom v Trenčíne, a ktoré sídli na adrese Slavnica 68, 018 54 Slavnica, (ďalej ako „Centrum“). Centrum má podľa verejne dostupných informácií kapacitu 202 klientov. Niektorí klienti Centra majú v obci Slavnica trvalý pobyt a boli aj oprávnenými voličmi vo voľbách starostu obce Slavnica konaných dňa 29.10.2022. Podľa jej vedomosti počet osôb oprávnených voliť vo voľbách starostu obce Slavnica v deň 29.10.2022, ktorí sú zároveň klientmi Centra, a ktorí sa aj volieb zúčastnili, bol najmenej 30 osôb, t.j. najmenej 30 oprávnených voličov, ktorí mohli voliť starostu v obci a ktorí sa aj volieb starostu obce zúčastnili. Zdôraznila, že ide teda o viac ako 3 osoby, t.j. o viac osôb než bol rozdiel v počte hlasov oprávnených voličov hlasujúcich vo voľbách starostu obce v prospech žalobkyne a v prospech žalovanej.

Tiež tvrdila, že má vedomosť, že oprávnení voliči, ktorí sú zároveň klientmi Centra, hlasovali mimo volebnej miestnosti, a to priamo v priestoroch Centra. Nemá však už vedomosť o tom, či skutočne došlo k požiadaniu obce alebo v deň konania volieb miestnej volebnej komisie zo strany týchto osôb (či už osobne alebo prostredníctvom tretej osoby) o hlasovanie mimo volebnej miestnosti. Žiadala súd o zabezpečenie predloženia Zoznamu tých voličov obce Slavnica, ktorí požiadali o hlasovanie vo voľbách starostu obce Slavnica konaných dňa 29.10.2022, mimo volebnej miestnosti, za účelom preukázania splnenia zákonnej podmienky, na základe ktorej mohlo dôjsť k hlasovaniu týchto voličov mimo volebnej miestnosti obce Slavnica. Žiadala preveriť, či miestna volebná komisia konala v súlade so Zákonom a vyslala svojich dvoch zástupcov s prenosnou schránkou do Centra odôvodnene, na základe žiadosti klientov Centra a či mimo volebnej miestnosti hlasovali naozaj iba tí oprávnení voliči, ktorí sa nemohli sami do volebnej miestnosti dostať. Žalobkyňa predložila zvukovú nahrávku a tvrdila, že z nej vyplýva, že existuje dôvodná pochybnosť o tom, či voliči, ktorí sú klientmi Centra, chceli hlasovať vo voľbách starostu obce Slavnica konaných dňa 29.10.2022 a najmä či vedeli posúdiť svoje konanie a jeho následky alebo len boli v skutočnosti vykonávatelmi vôle niekoho iného - osôb, ktoré im povedali koho majú voliť. Uviedla, že na zvukovej nahrávke je klientka Centra, pani D. Ž., pričom z nahrávky jasne vyplýva, že klienti Centra sa nevedeli zorientovať vo volebnej problematike a volili tých kandidátov, ktorých im poradili voliť zamestnanci Centra. Žalobkyňa navrhovala zabezpečiť volebnú dokumentáciu od obce Slavnica. Tiež predložila čestné vyhlásenia Q. Č., člena miestnej volebnej komisie vo voľbách v roku 2018 a Y. Č., ktorá bola podpredsedníčkou miestnej volebnej komisie vo voľbách starostu obce Slavnica, konaných v roku 2018. Uviedla, že jej je zrejmé, že v prípade čestných vyhlásení Y. Č. P. Q. Č., ide o čestné vyhlásenia týkajúce sa volieb v roku 2018, avšak je nevyhnutné na ne poukázať, nakoľko v roku 2022 bolo povolené vykonať voľbu viac ako 30 voličom z Centra, pričom k výkonu ich volebného práva došlo spôsobom, ktorý celkom zrejme nepožíval zákonnosť ani ústavnosť.

7. Žalobkyňa zásadné porušenie ústavnosti a zákonnosti volieb videla tiež v tom, že bolo porušené volebné právo voličov, ktorí sú klientami Centra, v rozsahu vykonania slobodnej voľby kandidáta, priameho volebného práva a tiež tajného hlasovania. Uvedené ústavné a zákonné porušenia opiera žalobkyňa okrem iného z druhej zvukovej nahrávky, na ktorej je zachytené vyjadrenie klientky Centra, pani V. Q., ktorá sa dňa 29.10.2022 ako oprávnený volič zúčastnila volieb starostu obce Slavnica, a tvrdila, že jej a aj ostatným klientom Centra oprávneným voliť starostu obce Slavnica, bolo zo strany zamestnancov Centra jasne povedané, koho majú voliť za starostu obce Slavnica a tiež že všetci klienti Centra, oprávnení voliť starostu obce Slavnica, volili tú istú osobu, a to žalovanú a to na základe pokynu zamestnanca Centra, ktorý im povedal, ktorého kandidáta na starostu majú zakrúžkovať. Uvedené skutočnosti potvrdzujú podpisom čestných vyhlásení aj M. F. P. M. F.. Dôvodila, že vzhľadom na celkový počet voličov, ktorí hlasovali do prenosnej volebnej schránky v Centre a tesný rozdiel v počte platných hlasov medzi žalobkyňou a žalovanou, je namietaný spôsob hlasovania v

príčinnej súvislosti s výsledkom volieb a tento výsledok mohol významnou mierou ovplyvniť, zdôrazniac, že v prípade, ak by bola dodržaná ústavnosť a zákonnosť volieb, je vysoko pravdepodobné, že by došlo k inému legitímnemu výsledku volieb, než bol napokon zverejnený. Namietala, že spôsob, akým prebehli voľby v Centre, nemôže požívať zákonnosť a ústavnosť. Išlo o jednoznačné porušenie Ústavy SR, Zákona a tiež Metodického pokynu a Zákona o VK. Voličom Centra bolo zo strany zamestnancov Centra a členov miestnej volebnej komisie, ktorí boli do Centra vyslaní s prenosnou schránkou, a ktorí mali dohliadať na zákonnosť volieb, odopreté vykonať vo voľbách starostu obce Slavnica slobodnú voľbu vybratého zástupcu (čl. 30 ods. 1 Ústavy SR). Súčasne tiež došlo k porušeniu tajnosti hlasovania oprávnených voličov z Centra (čl. 30 ods. 3 Ústavy SR, čl. 69 ods. 3 Ústavy SR, 52 Zákona, 524 ods. 7 Zákona, Metodický pokyn v časti 1 bod 3) v rozsahu tajnosti hlasovania a hlasovania mimo volebnej miestnosti, čo vyslaní členovia miestnej volebnej komisie opätovne v rozpore s Ústavou SR a Zákonom tolerovali.

8. III.dôvod: Žalobkyňa citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 169 ods. 10 písm. c), § 170 ods. 8 písm. c), § 183, § 184, § 185 ods. 1 písm. e), f), § 186, § 188 ods. 2 písm. i), j), § 189 ods. 4 zákona č. 180/2014, vyslovila názor, že z dôvodu, že členovia miestnej volebnej komisie opakovane porušili svoje povinnosti pri výkone svojej funkcie, resp. činnosti vo voľbách starostu obce Slavnica, je nevyhnutné vykonať opätovné preskúmanie všetkých obálok a hlasovacích lístkov odovzdaných oprávnenými voličmi obce Slavnica ako jedného volebného obvodu vo voľbách starostu obce Slavnica konaných dňa 29.10.2022. a vykonať opätovné prepočítanie platných a neplatných odovzdaných hlasovacích lístkov a počtu platne odovzdaných hlasov pre všetkých kandidátov a zároveň každého kandidáta jednotlivo.

9. Žalobkyňa záverom vyslovila názor, že opísané skutočnosti, ktoré sú aj podložené relevantnými dôkazmi, zakladajú zistenie nezákonnosti a protiústavnosti volieb starostu obce Slavnica vo voľbách konaných dňa 29.10.2022 a táto nezákonnosť resp. protiústavnosť je v príčinnej súvislosti s výsledkom volieb, a teda zakladá porušenie ústavného volebného práva a jeho princípov. V prípade hlasovania voličov v Centre je celkom zrejmé, že je dôvodná pochybnosť o tom, či vôbec nejakému kandidátovi na starostu obce Slavnica chceli odovzdať hlasy, a ak áno, či ich chceli odovzdať žalovanej. Aj v jednom aj druhom prípade by došlo k závažnému vplyvu na výsledky volieb v prospech iných kandidátov ako bola žalovaná. Mala za to, že porušenie Zákona a Ústavy SR spôsobom opísaným v žalobe bolo takého charakteru, ktorý spochybňuje výsledok volieb. Čo sa týka intenzity porušenia, táto bola charakteru, ktorý ovplyvnil slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti s tým, že volebná vada mala vplyv na rozhodnutie voličov a teda na výsledok volieb. Poukázala na to, že Ústavný súd SR konštatoval, že osoby a inštitúcie zúčastnené na voľbách môžu porušiť relevantné zákonné ustanovenia v rôznom rozsahu, intenzite, najmä však s rôznym dosahom na konečný výsledok volieb. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušovanie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb, ktoré je spôsobilé spochybniť voľby a ich výsledok ako prejav skutočnej vôle voličov, zdôrazniac, že takéto porušenie bolo preukázané. Tiež uviedla, že s ohľadom na porušenie volebného moratória tým, že voliči boli dokonca v čase úpravy hlasovacieho lístka inštruovaní, koho majú voliť, poukázala na doterajšiu rozhodovaciu prax ústavného súdu, kde ústavný súd jasne uviedol, že porušenia volebného moratória sú vážnymi zákonnými pochybeniami. V tomto prípade k nim prišlo dokonca opakovane a boli charakteru, ktorý spôsobil zásah do samotnej podstaty volebného práva.

II. Vyjadrenie žalovanej

10. Žalovaná k žalobe vo veci ústavnosti a zákonnosti volieb starostu Obce Slavnica podala písomné vyjadrenie. Navrhovala, aby správny súd žalobu ako nedôvodnú zamietol.

11. V dôvodoch vyjadrenia v úvode uviedla, že argumenty žalobkyne, ktorými namieta nezákonnosť a protiústavnosť volieb starostu, možno vymedziť v dvoch hlavných rovinách a to: 1/priebeh volieb vo volebnej miestnosti, 2/priebeh volieb v centre sociálnych. K bodu 1/ žalovaná uviedla, že z predložených čestných vyhlásení možno vyvodíť nasledovné, a to, že sú podpísané rodinnými

príslušníkmi žalobkyne, ako aj samotnou žalobkyňou, osoby ktoré mali byť spolu za plentou boli vždy blízki príbuzní vo vzťahu manžel - manželka, matka - dcéra, otec -syn, brat -sestra, osoby ktoré tieto vyhlásenia podpísali v nich neuvádzajú dôvod ich spoločnej prítomnosti za plentou s inou osobou /nemožno teda a priori vylúčiť zdravotnú indikáciu takéhoto postupu a jeho aprobáciu volebnou komisiou lege artis/, osoby, ktoré tieto vyhlásenia podpísali, ani v jednom z nich neuvádzajú , že by boli inými osobami navádzané za koho hlasovať, resp. že by osoby s nimi za plentou prítomné vykonali voľbu za nich. Súhlasila so žalobkyňou v tom, že pokiaľ k takýmto situáciám (spoločná prítomnosť za plentou bez nevyhnutnosti asistencie zo zdravotných dôvodov) došlo, bolo to v rozpore s úpravou priebehu volieb a nemalo sa tak stať. Uviedla, že dôvodovom vyhlásenia volieb za neplatné musí byť také závažné a hrubé porušenie práva, ktoré odôvodňuje záver o inom výsledku volieb. V žalobkyňou prezentovaných prípadoch (ak sa skutočne odohrali) išlo o spoločnú prítomnosť blízkych rodinných príslušníkov zdieľajúcich spoločnú domácnosť, kde o ochrane tajnosti hlasovacieho práva a jeho ústavnoprávnom rozmere a význame, môžeme naozaj diskutovať len v čisto teoretickej rovine. Súčasne poukázala na to, že samotná žalobkyňa poskytla čestné vyhlásenie o tom, že bola v hlasovacom priestore spolu s jej manželom a o tom že bola svedkom toho, ako takto hlasovali ďalší dvaja oprávnení voliči. Upriamila tiež pozornosť na to, že prečo namietané pochybenie žalobkyňa na mieste nenamietala okrskovej volebnej komisii, či neoznámila ihneď inému kompetentnému orgánu? Prečo žalobkyňa nenamietala zákonnosť volieb do obecného zastupiteľstva, ktoré sa konali súčasne / a v intenciách jej argumentácie museli byť teda tiež nezákonné/ a v ktorých získala najvyšší počet hlasov? Ďalej žalovaná uviedla, že argumenty a postup žalobkyne pôsobia na ňu pokrytecky a dôvodne sa domnieva, že pokiaľ by bol výsledok voľby starostu iný, žalobkyňa by žiadne porušenie tajnosti a priamosti hlasovacieho práva nenamietala. Žalobkyňa v súvislosti s konaním volieb vo volebnej miestnosti neposkytla žiaden dôkaz o agitácii, ovplyvňovaní voličov, hlasovaní neoprávneného voliča a pod. , teda žiaden dôkaz, ktorý by zakladal predpoklad iného výsledku volieb. Uvedené podľa jej názoru nemožno zistiť ani z navrhovaného dôkazného prostriedku, svedeckých výpovedí osôb podpísaných pod predloženými čestnými vyhláseniami, nakoľko tieto čestné vyhlásenia sa týkajú čisto viacpočetnej prítomnosti v hlasovacom priestore. Výsluch navrhnutých svedkov preto považovala za nadbytočný a nevhodný.

12. K voľbám v centre sociálnych služieb pod bodom 2/ žalovaná uviedla, že voľba osobami s mentálnym postihnutím je určite spôsobilá vyvolať pochybnosti ohľadne prezentovania skutočnej a slobodnej vôle týchto osôb, ako aj praktické otázky a problémy počas realizácie volebného aktu. Aktívne volebné právo, ktoré týmto osobám nepochybne patrí, je spôsobilé vyvolať v praxi viaceré kontroverzie v súvislosti s jeho výkonom. V danej súvislosti poukázala na stanovisko Vlády SR, ktoré zaslala ku konaniu pred Ústavným súdom SR sp. zn. PL. ÚS 2/2016, ktoré citovala. Žalovaná tvrdila, že ona klientov Centra ohľadom voľby /volieb nijako neovplyvňovala a to ani ohľadom toho, akého kandidáta / kandidátov majú voliť, ani ohľadom toho či sa majú alebo naopak nemajú volieb zúčastniť. Rovnako žiadnu inú (tretiu) osobu neovplyvňovala, aby táto následne vplývala na klientov Centra v súvislosti s voľbami, a tiež nemá vedomosť o tom, že by tak nejaká osoba činila. Podľa jej vedomostí k vyslaniu členov okrskovej volebnej komisie do Centra prišlo na základe žiadostí dotknutých voličov tam umiestnených. Či tak voliči žiadali vlastným menom alebo prostredníctvom ustanoveného opatrovníka, alebo inej osoby uviesť nevie, bližšie okolnosti by mali byť zrejmé z volebnej dokumentácie, ktorú obec už odoslala súdu na jeho vyžiadanie. V danej súvislosti tiež poukázala na to, že ak by aj nežiadali sami, ustanovenie § 24 ods. 7 zákona č. 180/2014 Z. z. prezumuje aj žiadosť prostredníctvom druhej (inej) osoby. Uvádzané zákonné ustanovenie zákona o podmienkach výkonu volebného práva podmieňuje voľbu mimo volebnej miestnosti „závažnými najmä zdravotnými dôvodmi“. Zdravotné dôvody môžu byť podľa jej názoru indikované už samotným umiestnením dotknutých voličov v danom sociálnom zariadení. Aj pokiaľ by to tak nebolo, zákon nevyžaduje vyslovene len zdravotné dôvody, ale pripúšťa aj iné závažné dôvody, ktoré však bližšie nešpecifikuje. Považovala za logické, keď sa voľby konajú priamo v takomto zariadení a to s prihliadnutím na tamojší elektorát, teda na mentálne či fyzické znevýhodnenie týchto osôb a prípadnú nadmernú psychickú či fyzickú záťaž spojenú napr. s prípadnou potrebou čakania v rade vo volebnej miestnosti, či prste len s neštandardnou situáciou vybočujúcou z ich dennej rutiny, ako aj čisto z preventívnych dôvodov v snahe predísť prípadnému nežiadúcemu správaniu vo volebnej miestnosti a jej okolí.

Samotná skutočnosť, či bola voľba vykonaná mimo volebnej miestnosti (v Centre) dôvodne alebo nie, nemôže mať vplyv na výsledok volieb.

13. Žalovaná za špekuláciu považovala spochybňovanie priebehu volieb v Centre v roku 2022 na základe udalostí, ktoré sa tam mali odohrať v roku 2018. Tvrdila, že podľa jej informácii voľba prebehla bez väčších problémov, na to sa však (pokiaľ by mal súd za to, že je to žiaduce) treba opýtať členov volebnej komisie, ktorí tam boli (v r. 2022) vyslaní, menovite J.. W. F. P. F. Č.. Poukazom na obsah čestného vyhlásenia poskytnutého pánom Č., žalovaná uviedla, že predstava že voľba v takomto zariadení a s dotknutým voličským elektorátom bude prebiehať celkom bez problémov a úplne štandardným spôsobom obdobným voleniu vo volebnej miestnosti je podľa jej názoru naivná, scesťná a pomýlená. To vyplýva zo samotnej podstaty veci. Zabrániť prípadným nežiaducim prejavom v súvislosti s voľbou musí byť náročné, je otázne nakoľko sú dané osoby spôsobilé pochopiť význam pokynov na zachovanie poriadku vo „volebnej miestnosti“, navyiac je pravdepodobné, že tieto osoby ani nemajú deliktuálnu spôsobilosť. Ďalej ak je volič za plentou z dôvodu potreby asistencie s asistentom /asistentkou, nie je možné pre člena volebnej komisie posúdiť, či dával volič pokyny asistentovi alebo naopak. Člen komisie nemá oprávnenie ísť za plentu a toto kontrolovať. Členovi volebnej komisie neprináleží na základe jeho dojmov posudzovať, nakoľko sa daný volič vie, alebo nevie samostatne rozhodovať, nakoľko volebným aktom manifestuje svoju vôľu, alebo koná na popud iného, či má alebo nemá relevantné informácie o kandidátoch a podobne. Zdôraznila, že hoci má volič mentálne znevýhodnenie a hoci je obmedzený v spôsobilosti na právne úkony, patrí mu ústavné aktívne volebné právo. Brániť takémuto voličovi/voličom vo výkone ústavného práva voliť, môže zakladať trestnoprávnu zodpovednosť v zmysle § 351 Trestného zákona.

14. Žalovaná k predloženým dvom zvukovým nahrávkami, ktoré majú dokazovať ovplyvňovanie klientov Centra uviedla, že nie je zrejmé koho prejav zvukové nahrávky zachytávajú, tieto osoby sa nijako na zvukových nahrávkach neidentifikovali, nie je zrejmé kedy boli tieto nahrávky vyhotovené , ani to či ide o autentický zvukový záznam, alebo bol tento nejako dodatočne upravovaný. Za predpokladu, že ide o autentický nijako neupravený zvukový záznam zachytávajúci skutočne prejav žalobkyňou označených osôb, teda pani D. Ž. P. W. V. Q., potom žalobkyňa nepredložila žiadny dôkaz, že vyhotovenie týchto nahrávok prebehlo s vedomím a s relevantným súhlasom dotknutých nahrávaných osôb. Žalovaná mala za to, že predmetné nahrávky boli vyhotovené nezákonným spôsobom a ako také nemôžu slúžiť ako dôkaz v tomto konaní a súd by na tieto nemal prihliadať. Záverom k nahrávkam uviedla, že pôsobí zarážajúco, keď žalobkyňa spracuje (dá spracovať) rozsiahly elaborát o význame tajnosti hlasovacieho práva a o tom, že toto právo má voličovi zabezpečiť, aj to, že nikto nezisťuje ako volil, a zároveň na strane druhej predloží nahrávky, na ktorých niekto od evidentne znevýhodnených osôb vyslovene ťahá informácie o tom koho volili, a to pred tým než im predá čokoládku či lízatko.

15. K predloženým čestným vyhláseniam p. M. P. M. F.E. žalovaná uviedla, že ide o úplne nepreukazné dôkazné prostriedky, kde sa s týmito rodinnými príslušníkmi žalobkyne mali rozprávať nejaké bližšie nestotožnené osoby- klienti Centra, kde niektorí z nich mali uviesť, že im zamestnanci poradili koho majú voliť. Poukazom na predchádzajúce tvrdenia žalovaná doplnila, že volenie osôb ako sú klienti Centra môže byť vždy z povahy veci spojené s kontroverziami, dala by sa viesť diskusia o tom, nakoľko sú tieto osoby schopné zorientovať sa v kandidátoch, či posúdiť ich program a kvality, rozvíjať tému nakoľko sú schopné vlastnými myšlienkovými procesmi hodnotiť a dôjsť ku skutočne slobodnému rozhodnutiu, alebo do akej miery majú tendenciu slepo preberať názory, postoje a odporúčania iných. Nastolila otázku, či je vôbec morálne únosné zo strany kandidátov u týchto osôb akokoľvek agitovať (podľa čestného vyhlásenia matky žalobkyne, žalobkyňa volebné letáky centru pre jeho klientov poskytla), ako aj či je možné sa zamýšľať nad tým, či by personál Centra vôbec mal na tému kandidátov s klientmi diskutovať, resp. sa k tejto veci vyjadrovať aj v prípade, že by dotýčný klient vyslovene žiadal v tomto smere o radu. Tvrdila, že riešiť tieto otázky však neprináleží súdu. Ingerencia súdu je potrebná v prípade, ak boli prezentované jasné dôkazy o volebnej korupcii,

nezákonnej agitácii, nútení násilím alebo jeho hrozbou, ľst'ou a o obdobných vážnych skutočnostiach. Žalobkyňa svoje prezentované tvrdenia nepodložila žiadnymi exaktnými dôkazmi, jej argumentácia je založená na špekuláciách a dohadoch. Jediné vierohodne namietané porušenie volebných predpisov - prítomnosť viacerých osôb (rodinných príslušníkov) v osobitnom priestore na úpravu hlasovacích lístkov, neodôvodňuje záver o inom výsledku volieb.

16. V nadväznosti na vyjadrenie žalovanej žalobkyňa vo vyjadrení zdôraznila, že argumentácia žalovanej uvedená v jej vyjadrení k žalobe, skutočnosťou uvádzané v žalobe, nijak nevyvracia.

III. Konanie pred Najvyšším správnym súdom Slovenskej republiky

17. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky bol formálne zriadený ústavným zákonom č. 422/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov dňa 1. januára 2021 a na základe zák. č. 423/2020 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s reformou súdnictva.

18. Zákonodarcu konanie vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy zveril do právomoci Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (§ 11, písm. f/ Správneho súdneho poriadku (SSP) v šiestom diele tretej hlavy štvrtej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 312a až 312k SSP).

19. Najvyšší správny súd si pre účely preskúmania námietok tvrdených žalobkyňou zadovážil príslušné listiny, a to volebnú dokumentáciu obsahujúcu zápisnicu miestnej volebnej komisie, hlasovacie lístky a obálky o výsledku volieb starostu obce z 29. októbra 2022. Po predchádzajúcom upovedomení účastníkov konania za prítomnosti žalobkyne poverená členka senátu otvorila zapečatenú volebnú dokumentáciu a prepočítala obálky a volebné hlasovacie lístky, o ktorom úkone bola spísaná zápisnica, prílohou ktorej je fotodokumentácia o otvorení a opätovnom zapečatení volebnej dokumentácie obce. Z predloženej volebnej dokumentácie a to zo zápisnice miestnej volebnej komisie a po prepočítaní obálok a hlasovacích lístkov považoval najvyšší správny súd za preukázané, že v zozname voličov bolo zapísaných 728 voličov. Za starostu obce kandidovalo 5 kandidátov. Hlasovania sa zúčastnilo 452 voličov, ktorí odovzdali obálku, počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce Slavica bol 447 a počet neplatných bol 5. Žalobkyňa ako kandidátka č. 4 získala 198 hlasov a žalovaná s číslom kandidátky na hlasovacom lístku 5 získala 201 hlasov. Kandidát s č. 1 získal 16 hlasov, kandidát s č. 2 získal 13 hlasov a kandidát s č. 3 získal 19 hlasov. Zápisnicu miestnej volebnej komisie podpísali všetci jej šiesti členovia, bez výhrad k priebehu ako aj k výsledkom volieb. Zo zápisnice miestnej volebnej komisie taktiež nevyplýva, že by v priebehu volieb boli vznesené námietky k vykonávaným úkonom členov miestnej volebnej komisie. Po rozpečatí volebnej dokumentácie najvyšší správny súd mal ďalej preukázané, že súčasťou volebnej dokumentácie boli aj dva zoznamy voličov, ktorí na základe žiadosti volili do prenosnej schránky mimo volebnej miestnosti a to zoznam oprávnených voličov v Centre sociálnych služieb SLOVEN, z ktorého vyplýva, že volieb sa zúčastnilo 43 voličov a zoznam ostatných oprávnených voličov, ktorí volili do prenosnej schránky mimo volebnej miestnosti, z ktorého vyplýva, že volieb sa zúčastnilo 12 voličov.

20. Poverená členka senátu za účelom preskúmania námietok žalobkyne vo vzťahu k porušeniu základných princípov volieb vypočula ako svedkov členov miestnej volebnej komisie J. W. F., M. W., F. Č., V. V. N., A. M. J.Ú. a riaditeľku Centra Sociálnych služieb SLOVEN, T. W. V. V., W. a dve zamestnankyne uvedeného centra V. W., P. B. T..

21. J. W. F. vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedol: „ Bol som predsedom miestnej volebnej komisie, podpísal som zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb z 29.10.2022; všetko bolo v poriadku, v priebehu volieb som nezistil, ani mi neboli nahlásené nejaké nezrovnalosti, resp. pochybenia; stalo sa, že niektorí voliči volili spoločne s ďalšou osobou v priestore vyhradenom na voľby; tolerovali sme to, pretože išlo o rodinných príslušníkov a nikto nemal námietky; s prenosnou volebnou schránkou do Centra sociálnych služieb bola vyslaná F. Č. a tiež on

sa zúčastnil volieb klientami Centra; voľba prebiehala tak, že obálku vkladali do urny sami voliči, nedostávali pokyn v miestnosti, ako majú voliť, voľby v centre prebiehali pokojne.“

22.M. W., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Bola som členkou miestnej volebnej komisie; podpísala som zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb z 29.10.2022 bez výhrad; ľudia chodili voliť, nezaregistrovala som žiadne upozornenie, keď spoločne volili viacerí ako rodina; ja som neupozornila nikoho, že nemôžu, ani ich nikto neupozornil, že to je v rozpore so zákonom; v priebehu volieb som nezistila, ani mi neboli oznámené nejaké pochybenia, voľby prebehli v poriadku.“

23.F. Č., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Bola som členkou miestnej volebnej komisie; podpísala som zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb z 29.10.2022; voľby prebehli v poriadku, bola som prítomná aj vo volebnej miestnosti, aj v zariadení Centra, s volebnou schránkou bola som aj po domoch; keď som bola prítomná vo volebnej miestnosti, všetko bolo ako malo byť, ľudia stáli na chodbe, prečítali si pokyny, pochybenia nezistila, námietky neboli vznesené, ja som nepočula; mimo bola s predsedom komisie, pri voľbách v domácnosti nevznikli nedorozumenia, vedeli že prideme, dali sme obálky do VUC, potom na starostov, prišli so zalepenými obálkami; v Centre prebehli voľby tak, že predseda kontroloval OP, ona podávala obálky modré potom biele, voliči v Centre za plentou zakrúžkovali kandidáta, za plentu išli sami, v sociálnom zariadení neboli nahlásené porušenia, na obyvateľov Centra nerobil nikto nátlak, voliči Centra sa tešili, boli disciplinovaní, poznali to, nebolo nič čo by nevedeli, aj vedeli, že majú dať OP, pri ich voľbách v Centre boli dve sociálne pracovníčky, mená nepoznám, čakajú však tiež na výsluch svedka, pomáhali pri preberaní a odovzdávaní obálok, pri voľbách nevyvíjali na voličov Centra nátlak, volilo cca 30 voličov Centra, voličov sme nepoučovali, boli už poučení, vedeli že majú dať OP, ona chystala obálky, najskôr dala modré, potom biele, nič sme nehovorili, len že podáme obálky, ako keby boli poučení.“

24. V. N., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Bola som členkou miestnej volebnej komisie; zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb z 29.10.2022 som podpísala, v priebehu volieb som nezaregistrovala žiadne oznámenia o neštandardnom postupe; voľby prebehli v súlade s metodickým pokynom; nezistila som ani mi neboli oznámené žiadne pochybenia; spôsob hlasovania v miestnosti za plentou prebiehal štandardne, každý sám, v nejakých prípadoch aj spoločne, ak vyjadrili vôľu, komisiou to bolo tolerované, nikto proti tomu nevzniesol námietky, predseda však neposielal voličov, aby išli dvaja za plentu, takýto pokyn komisia nedávala, voličov len upozorňovala, aby sa netlačili, nátlak na voličov ako majú voliť nezaznamenala.“

25. A.. M. J., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Bola som členkou miestnej volebnej komisie; podpísala som zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb z 29.10.2022 bez výhrad; pri voľbách som bola celý čas vo volebnej miestnosti; kontrolovala som OP, voliči dostali volebné lístky, volili samostatne, hlasovanie sa vykonávalo vo vyhradenom priestore, ak sa voliči pýtali, či môžu ísť spolu, tak sme im v tom nebránili, nikto nemal proti tomu výhrady a ani ju nikto neupozornil, že je to v rozpore so zákonom, predseda volebnej komisie nenabádal voličov, aby šli viacerí za plentu, potom sme ráтали hlasy, 3 x sme prerátavali hlasy.“

26.P. K., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Bola som členkou miestnej volebnej komisie; zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb z 29.10.2022 som podpísala; voľby prebehli pokojne, voliči postupne prichádzali, prečítali si poučenie, predložili OP, dali sme im obálky do VUC, na starostu, chodili za plentu, na otázky ich sme im odpovedali, obálky po vykonaní voľby hodili do schránky a odišli, za plentou boli dvaja voliči, všimla som si, že muž išiel za žalobkyňou, nevidela som na tom nič zlé, nikto sa nestážoval, na voličov nerobili žiaden nátlak, voliči sa iba pýtali koľko majú krúžkovať, nepamätala si, že by predseda povedal, že voliči môžu ísť spolu, viac voličov bolo po omši.“

27. T.. W.. V. V., W., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Som riaditeľkou Centra Sociálnych služieb SLOVEN, voľby v Centre prebehli v priestoroch na to vyčlenených,

poverila som zamestnancov Centra B. T. P. V.. V. W., ktoré priamo vykonávali činnosti, súvisiace s priebehom volieb; priamo volieb v Centre som sa nezúčastnila, len som ich organizačne zabezpečovala, o tom, že by priebeh volieb bol iný ako štandardný nebola som informovaná, mala som informácie, že voľby prebehli v poriadku, volilo 32 klientov a volili tí, čo prejavili záujem; pred výkonom volieb nebola za mnou starostka ani žalobkyňa; predvolené letáky mi nikto neodovzdal a to ani od iných kandidátov; nikto mi nesignalizoval, že by boli sťažnosti.“

28.V. W., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Som zamestnankyňa Centra Sociálnych služieb SLOVEN, pred voľbami som po Centre rozniesla info papiere, kandidátne listiny, zoznam kandidátov na župana, aj za starostu aj za poslancov, nedostali sa ku mne žiadne propagačné letáky, obyvateľom Centra ohľadne volieb sa povedalo, že idú voľby a že môžu, ak majú záujem voliť, na obecný úrad sme odovzdávali taký predbežný zoznam uchádzačov, z komisie prišli pán a pani, ktorých nepoznám, sú však prítomní na dnešnom výsluchu svedkov, bola som prítomná pri voľbách v Centre, voľby prebiehali tak, že prichádzali klienti, ktorí prejavili záujem, ale prišli aj tí, ktorí neprejavili záujem o prenosnú schránku, odovzdali OP, dali im papiere najprv VUC, ja som stála pri plente, nezasahovala som, iba som dozerala, radila som im, že na tomto lístku môžu zakrúžkovať jedného, ale iba v niektorých prípadoch, ako vedeli koho majú voliť to nevie, dostali však kandidátne listiny, mali času dosť, nevypisovala som za nich žiadne lístky, voliči Centra mali mentálne aj telesné zdravotné postihnutia, vedeli sa však podpísať aj čítať, aj v čase volieb užívali lieky, voľby v Centre prebehli kľudne, K. V. Q. volila, ako má voliť, ona jej neradila, táto má mentálne postihnutie, jej diagnózu neviem, vie čítať, neovplyvňovala som ju ani nikoho, ja som nekrúžkovala za nikoho, ani som nezasahovala, nerobila nátlak na žiadneho voliča Centra, ani pred voľbami.“

29.B. T., vo svojej výpovedi z 17. januára 2023 okrem iného uviedla: „Som zamestnankyňa Centra Sociálnych služieb SLOVEN, ako sociálny pracovník som s V. A. šli po budove a oboznámili sme klientov o voľbách, prefotili a odovzdali sme im kandidátky, aby sa rozhodli a povedali sme koľkých treba krúžkovať, inštruktorky boli poverene osloviť klientov ktorí chcú voliť, pri voľbách ja som bola pri OP a druhá kolegyňa bola vedľa plenty, keby nevedeli koľkých krúžkovať, pred voľbami sme mali s nimi sedenie na oddelení, dali sme im kandidátky, letáky kandidátov sme nemali, pokiaľ bola ona v práci, kandidáti v Centre neboli, voliči v Centre mali vedomosť o tom, ako majú voľby prebehnúť, nátlak na voličov Centra ona nerobila, voľby boli v pohode, prichádzali a volali tí, čo boli nahlásení, volili tí lepší, uvedomejší, tí, čo vedeli o čo sa jedná, tí čo boli, vedia čítať, aj sa podpísať.“

IV. Právne posúdenie veci Najvyšším správnym súdom Slovenskej republiky

30.Žalobca sa môže žalobou domáhať vydania rozhodnutia o neústavnosti alebo nezákonnosti napadnutých volieb, a tým zabezpečiť slobodnú súťaž politických síl. (§ 312a SSP)

31.Podľa čl. 30 ods.1,2,3 Ústavy Slovenskej republiky občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Cudzinci s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky majú právo voliť a byť volení do orgánov samosprávy obcí a do orgánov samosprávy vyšších územných celkov. (2) Voľby sa musia konať v lehotách nepresahujúcich pravidelné volebné obdobie ustanovené zákonom. (3) Volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

32. Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi. Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov

územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07). Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07). V rámci svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd však tiež uviedol, že dosiahnutie absolútneho súladu prípravy a priebehu volebného procesu so zákonom je prakticky neuskutočniteľné. Ak by sa nespokojnosť politických strán a hnutí, resp. nezávislých kandidátov zúčastnených na voľbách s volebnými výsledkami prejavila vždy po voľbách iniciovaním konania pred ústavným súdom, (podľa predchádzajúcej úpravy) môže to viesť k spochybňovaniu parlamentnej demokracie a inštitútu volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné, resp. zrušenie ich výsledku z dôvodu nepatrného porušenia ustanovení zákona o voľbách totiž vytvára možnosti pre vedomú manipuláciu s voľbami (obdobne PL. ÚS 19/94). Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež konštatoval, že právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov. Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá v príčinnej súvislosti má za následok nezákonnosť volieb, resp. nezákonnosť ich výsledku (PL. ÚS 14/99, PL. ÚS 32/03).

33. Najvyšší správny súd pri posúdení námietok žalobkyne a jej argumentácie, ktorými odôvodňovala správnosť jej tvrdení, vychádzal z citovanej judikatúry ústavného súdu. Zohľadniac uvedené zásady najvyšší správny súd v okolnostiach predmetnej žaloby skúmal, či skutočnosti namietané žalobkyňou v prejednávanej veci boli spôsobilé vyvolať porušenie volebného zákona, a teda či boli spôsobilé v konečnom dôsledku ovplyvniť výsledok napadnutých volieb starostu obce.

34. Ústavné práva občanov plynúce z čl. 30 ods. 1, 3 ústavy a ústavne zakotvená koncepcia plynúca z čl. 64a v spojení s čl. 67 a čl. 69 ods. 3 ústavy a následne aj z ustanovení ďalších zákonov zahŕňa požiadavku, aby personálne obsadenie orgánov obce bolo výsledkom vôle fyzických osôb, ktoré majú k obci ako jednotke územnej samosprávy právne relevantný vzťah spočívajúci v trvalom pobyte na jej území. Dôvod definovanej koncepcie tkvie v samotnej podstate samosprávy ako práve spravovať svoje vlastné záležitosti samostatne a v prostredí relatívnej nezávislosti od štátu (PL. ÚS 6/2011). Ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 96/07 tiež konštatoval:... „musí pri tomto type konania (konanie vo volebných veciach) vzhľadom na jeho účel, ktorým je predovšetkým verejný záujem na tom, aby výsledok volieb odrážal skutočnú vôľu voličov a bol zachovaný základný predpoklad fungovania demokratického štátu, riadiť princípom materiálneho chápania ochrany ústavnosti, a vysporiadať sa tak s každým zisteným a zároveň relevantným porušením zákonnosti alebo ústavnosti volebného procesu“ .

35. Podľa čl. 64 ústavy základom územnej samosprávy je obec. V zmysle čl. 64a ústavy je obec samostatným územným samosprávnym a správnym celkom Slovenskej republiky združujúcim osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Podrobnosti ustanoví zákona. Podľa čl. 67 ods. 1 ústavy územná samospráva sa uskutočňuje na zhromaždeniach obyvateľov obce, miestnym referendom, referendom na území vyššieho územného celku, orgánmi obce alebo orgánmi vyššieho územného celku. Podľa čl. 69 ods. 1 ústavy orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Podľa čl. 69 ods. 3, veta prvá

starostu obce volia obyvatelia obce, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním na štvorročné obdobie. V zmysle § 1 ods. 1, veta prvá ods.2 vetá prvá zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obecnom zriadení“) obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky; združuje osoby, ktoré majú na jej území trvalý pobyt. Úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. V zmysle ust. § 2 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí právo voliť do orgánov samosprávy obcí majú obyvatelia Slovenskej republiky, ktorí majú v obci trvalý pobyt a najneskôr v deň volieb dovŕšili 18 rokov veku. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že tak, ako sú zdrojom štátnej moci občania (čl. 2 ods. 1 ústavy), zdrojom moci obecnej samosprávy sú obyvatelia obce. Obyvatelia obce ustanovujú túto obecnú samosprávnú moc prostredníctvom slobodných a demokratických volieb. Voľby sú teda prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi, resp. obyvateľmi obce. Tomuto zodpovedá i zákonná úprava volebného súdnicstva, pre ktoré platí „vyvrátiteľná domnienka“, podľa ktorej volebný výsledok zodpovedá vôli voličov. Predložiť dôkazy na vyvrátenie tejto domnienky je povinnosťou toho, kto volebné pochybenie namietal, teda v prejednávanej veci žalobkyňa.

36. V posudzovanom prípade bolo nespochybniteľným spôsobom preukázané, že o výsledku volieb starostu obce Slavnica rozhodli 3 hlasy, keď žalobkyňa získala 198 hlasov a žalovaná získala 201 hlasov (bod 18). Hlasovania sa zúčastnilo 452 voličov, počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce Slavnica bol 447 a počet neplatných bol 5 (bod 18). Oprávnenými voličmi boli aj obyvatelia obce prihlásení k trvalému pobytu v obci Slavnica Centrum sociálnych služieb -SLOVEN, ktorí svojich zástupcov do orgánov obecnej samosprávy a starostu obce volili mimo volebnej miestnosti priamo v zariadení Centra, v počte 43 a súčasne aj ďalší obyvatelia obce prihlásení k trvalému pobytu v obci Slavnica, ktorí svojich zástupcov do orgánov obecnej samosprávy a starostu obce volili mimo volebnej miestnosti v počte 12. (bod 18) Skutkové zistenia vyplývajúce zo zápisnice miestnej volebnej komisie a výpovedí jej členov potvrdili výsledok volieb do orgánov obecnej samosprávy konaných dňa 29. októbra 2022 a teda aj starostu obce. (bod 18)

37. Pokiaľ žalobkyňa namietala, že v priebehu volieb do orgánov obecnej samosprávy obce Slavnica konaných dňa 29. októbra 2022, došlo k porušeniu zásadného princípu volieb „tajnosť hlasovania“, najvyšší správny súd upriamil pozornosť najmä na túto námietku, považujúc ju za zásadnú. V danej súvislosti dáva do pozornosti rozhodovaciú prax Ústavného súdu Slovenskej republiky. Ústavný súd SR vo veci sp. zn. I. ÚS 76/2011 v tejto súvislosti uviedol, že «esenciálnym predpokladom tajných volieb je „tajnosť hlasovania“, t. j. zabezpečenie a garantovanie stavu... „aby hlasovací lístok upravil (volič, pozn.) sám... a aby nebolo možné dodatočne zistiť, ako hlasoval, resp. aký bol obsah jeho rozhodnutia“ (V. Č....)». Podobne v tejto súvislosti ústavný súd v citovanom rozhodnutí poukázal na názory relevantných predstaviteľov ústavnoprávnej teórie, podľa ktorých „Tajnosť volebného práva (hlasovania) ako princíp vyžaduje, aby nikto iný nevedel o rozhodnutí voliča, ktoré prebieha vo forme odovzdania hlasu“ (P. A....). „Princíp výkonu volebného práva tajným hlasovaním... spočíva v tom, že pre voliča sú zabezpečené podmienky, ktoré znemožňujú zisťovať a zistiť, ako konkrétny volič hlasoval a aký bol obsah jeho rozhodnutia.“ (Q. H....), „Tajné hlasovanie má zaručiť, že nikto nemôže zisťovať a zistiť, ako ktorý volič hlasoval.“ (K.. K....), „Úlohou štátnej moci je zabezpečiť také podmienky, aby nikto nemohol zisťovať či zistiť, ako kto hlasoval, a tak znemožniť ovplyvnenie volebných výsledkov... Tajnosť voľby je voličovi zaručená aj v prípade, keď na nej on sám nemá záujem...“ (K. K....). „Obsahom princípu tajného hlasovania je požiadavka zabezpečiť také podmienky na výkon volebného aktu, ktoré znemožňujú zistiť, ako volič hlasoval...“ (V. P....). Účelom tajného hlasovania je teda umožniť voličovi vybrať si kandidáta či kandidátnu listinu skutočne slobodne podľa uváženia a bez strachu, že by mohol za svoje rozhodnutie byť neskôr akýmkoľvek spôsobom postihovaný. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší správny súd mal preukázané pravdivosť tvrdení žalobkyne. Svedkovia - členovia miestnej volebnej komisie potvrdili, že voľby do orgánov miestnej samosprávy sa konali na Obecnom úrade obce Slavnica, kde boli vytvorené dva samostatné priestory pre vykonanie volebného aktu, predseda miestnej volebnej komisie ani žiaden z členov tejto komisie pri voľbách neusmerňovali voličov tak, aby do vyhradených priestor pre vykonanie voľby („za plentu“) išli viacerí voliči, napriek tomu videli, že do vyhradeného priestoru išli viackrát aj dvaja voliči, ktorí boli rodinní príslušníci (napr. manželka, matka syn) a keďže sa v obci poznajú, nemali

námietok na vykonanie volebného aktu voličov spoločne vo vyhradenom priestore („za plentou“) a keďže proti takému to výkonu voľby ani nikto nevzniesol žiadne námietky, takúto voľbu tolerovali.

38. Pokiaľ žalobkyňa v žalobe uviedla, že zásadné porušenie ústavnosti a zákonnosti volieb vidí tiež v tom, že bolo porušené volebné právo voličov, ktorí sú klientami Centra, v rozsahu vykonania slobodnej voľby kandidáta, priameho volebného práva a tiež tajného hlasovania, skutkové zistenia pravdivosť uvedeného jej tvrdenia nepotvrdila. Poverená členka senátu najvyššieho správneho súdu na preverenie tejto námietky žalobkyne vykonala výsluch dvoch členov miestnej volebnej komisie, ktorí vykonali voľby v Centre a dve sociálne pracovníčky Centra, ktoré sa zúčastnili priamo volieb v Centre. Z ich svedeckých výpovedí jednoznačne vyplynulo, že voliči v Centre volili priamo, slobodne s tajným hlasovaním, bez asistencie, bez nátlaku, po predchádzajúcom oboznámení sa s kandidátnymi listinami. Senát najvyššieho správneho súdu čestné vyhlásenia Y. Č. P. Q. Č., predložené žalobkyňou, vyhodnotil bez právneho významu k prejednávanej veci, keďže ich čestné vyhlásenia sa týkajú volieb v roku 2018. Senát najvyššieho správneho súdu ako nedôvodný tiež posúdil návrh žalobkyne na vykonanie dôkazu oboznámením sa so zvukovými nahrávkami, keďže žalobkyňa nepredložila dôkaz o ich zákonnosti. Čestnými vyhláseniami obyvateľov obce Slavica, predloženými žalobkyňou spolu s jej vyjadrením k vyjadreniu žalovanej z 29.12.2022, senát najvyššieho správneho súdu sa nezaoberal, pretože žalobkyňa ich správnomu súdu predložila po uplynutí lehoty na podanie žaloby a v žalobe na ne ani nepoukazovala.

39. Najvyšší správny súd vychádzajúc z uvedeného vyššie dospel k záveru, že skutkové zistenia v prejednávanej veci jednoznačne potvrdili, že v priebehu volieb sa stalo, že niektorí voliči vykonávajúci svoje právo voliť si zástupcov do orgánov miestnej samosprávy volili tak, že vo vyhradenom priestore na vykonanie voľby boli súčasne viacerí, ktorý spôsob voľby predseda a ostatní členovia miestnej volebnej komisie tolerovali. Uvedeným spôsobom výkonu volieb bol porušený jeden zo základných princípov volieb - „tajné hlasovanie“. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť najvyšší správny súd po starostlivom zvážení okolností daného prípadu dospel k záveru, že voľby starostu obce Slavica konané 29. októbra 2022 prebehli nezákonným a neústavným spôsobom. Zistené závažné hrubé porušenie volebného zákona priamo ovplyvňujúce výsledok volieb znamená zároveň aj neústavnosť týchto volieb spočívajúca v zásahu do základného práva občanov zúčastňovať sa na správe vecí verejných (obecných) slobodnou voľbou svojich zástupcov, do princípu rovnosti a priamosti volebného práva a do základného práva občanov na prístup k voleným funkciám za rovnakých podmienok, ktoré sú garantované čl. 30 ods. 1, 3 a 4 ústavy, oprávňuje najvyšší správny súd uplatniť svoju právomoc podľa § 11 písm. f/ v spojení s § 312j ods.2 Správneho súdneho poriadku.

40. Podľa § 312j ods.2 SSP ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť žaloby, rozsudkom a) vyhlási voľby za neplatné, b) zruší napadnutý výsledok volieb, alebo c) zruší rozhodnutie volebnej komisie a vyhlási za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený.

41. Podľa § 312k ods.1,2 SSP rozsudok ktorým bolo rozhodnuté o žalobe nadobúda právoplatnosť jeho vyhlásením.

42. Právoplatný rozsudok podľa § 312j správny súd bezodkladne zašle národnej rade, Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky (ďalej len "ministerstvo vnútra") a príslušnému orgánu územnej samosprávy.

43. Porušenie ústavnosti a zákonnosti v priebehu samotných volieb môže mať za následok tak vyhlásenie volieb za neplatné, ako aj zrušenie výsledku volieb. Základným predpokladom na zrušenie výsledku volieb je preukázanie takých porušení volebného zákona, ktoré odôvodňujú záver o inom výsledku volieb (PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 32/03).

44. Žalobkyňa v petite žaloby žiadala vyhlásiť voľby starostu obce Slavica za neplatné (bod 1). Najvyšší správny súd ustálil záver, že povaha zisteného porušenia volebného práva neumožňuje v prejednávanej veci presne kvantifikovať jeho vplyv na výsledky volieb, pretože vzhľadom na čl. 30 ods. 3 ústavy (a teda tajnosť hlasovania) nemožno prihliadať na to, že voliči ktorí spoločne volili boli

rodinní príslušníci a teda volili rovnako. V danej súvislosti správny súd dáva opäť do pozornosti, že ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 76/2011 v tejto súvislosti uviedol, že «esenciálnym predpokladom tajných volieb je „tajnosť hlasovania“, t. j. zabezpečenie a garantovanie stavu... „aby hlasovací lístok upravil (volič, pozn.) sám... a aby nebolo možné dodatočne zistiť, ako hlasoval, resp. aký bol obsah jeho rozhodnutia“ (V. Č....)». Podobne v tejto súvislosti ústavný súd v citovanom rozhodnutí poukázal na názory relevantných predstaviteľov ústavnoprávnej teórie, podľa ktorých „Tajnosť volebného práva (hlasovania) ako princíp vyžaduje, aby nikto iný nevedel o rozhodnutí voliča, ktoré prebieha vo forme odovzdania hlasu“ (P. A....). „Princíp výkonu volebného práva tajným hlasovaním... spočíva v tom, že pre voliča sú zabezpečené podmienky, ktoré znemožňujú zistiť a zistiť, ako konkrétny volič hlasoval a aký bol obsah jeho rozhodnutia.“ (Q. H....), „Tajné hlasovanie má zaručiť, že nikto nemôže zistiť a zistiť, ako ktorý volič hlasoval.“ (K.. K....), „Úlohou štátnej moci je zabezpečiť také podmienky, aby nikto nemohol zistiť či zistiť, ako kto hlasoval, a tak znemožniť ovplyvnenie volebných výsledkov... Tajnosť voľby je voličovi zaručená aj v prípade, keď na nej on sám nemá záujem...“ (K. K....). „Obsahom princípu tajného hlasovania je požiadavka zabezpečiť také podmienky na výkon volebného aktu, ktoré znemožňujú zistiť, ako volič hlasoval...“ (V. P....). Najvyšší správny súd vzhľadom k uvedenému ako aj na rozdiel dosiahnutého volebného výsledku u žalovanej a žalobkyne (3 hlasy) nemal pochybnosti o tom, či zistené porušenie ústavy a volebného zákona a teda zistená volebná chyba je právne dostatočné na vyhlásenie volieb starostu obce Slavica za neplatné.

45. Vychádzajúc zo skutočností uvedených vyššie najvyšší správny súd vo veci žalobkyňou namietanej neústavnosti a nezákonnosti označených volieb rozhodol podľa § 312j ods. 2, písm. a) Správneho súdneho poriadku tak, že ich vyhlásil za neplatné.

46. Najvyšší správny súd o práve žalobkyne na náhradu trov tohto konania rozhodoval v zmysle § 167 ods.1 SSP. Priznal jej právo na náhradu trov konania, pretože bola v tomto konaní úspešná. O výške náhrady trov konania po právoplatnosti tohto rozhodnutia rozhodne samostatným uznesením súdny úradník (§ 175 ods.2 SSP).

47. Svedkyne M. W. P. V.. V. N., si pri výsluchu dňa 17.1.2023 uplatnili nárok na náhradu svedočného v zmysle § 172 ods. 1 SSP v podobe ušlého zárobku a V.. V. N. tiež cestovného. Podľa § 175 ods. 1 SSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu správny súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Náhrada trov konania aj v konaní vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy (§§ 312a až 312k SSP) je podmienená úspešnosťou účastníka v konaní v zmysle zákonnej úpravy obsiahnutej v právnych normách § 167 a §168 SSP, v súlade s ktorou teda nárok na náhradu trov spojených so svedeckou výpoveďou (svedočné) sa priznáva priamo voči neúspešnej strane. Úlohou súdu v tejto súvislosti nie je hodnotiť zmysluplnosť takejto úpravy, takže mu nezostalo nič iné než svedkyniam priznať nárok na svedočné voči neúspešnej žalovanej. O jeho výške podľa § 175 ods. 2 SSP bude rozhodnuté súdnym úradníkom samostatným uznesením.

48. Toto rozhodnutie bolo prijaté jednomyseľne (5:0).

P o u č e n i e :

Proti tomuto rozsudku nemožno podať opravný prostriedok.

